

Motion till riksdagen 2018/19:3079

av Johan Forssell m.fl. (M, KD)

med anledning av prop. 2018/19:86 Datalagring vid brottsbekämpning – anpassningar till EU-rätten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast ska återkomma med en mer långtgående lagstiftning för datalagring med koppling till nationell säkerhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör se över möjligheten till utvidgad lagstiftning vad avser datalagring generellt och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör säkerställa att ett särskilt format för överlämnande av datalagrade uppgifter från teleoperatörerna till de brottsbekämpande myndigheterna införs och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Datalagring är av största värde för möjligheten att upptäcka, förhindra, bekämpa, utreda och lagföra brott i Sverige. För att exempelvis kunna förebygga och avvärja ett terrorattentat kan datalagring vara helt avgörande. Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket har framhållit vikten av datalagring i sina remissvar till den utredning som nu aktuella lagförslag i allt väsentligt bygger på. De anser att den lagringsskyldighet som gällt i Sverige utgör en miniminivå. Enligt Säkerhetspolisen är datalagring, och samtliga uppgifter som omfattats av kravet på lagring i Sverige, strängt nödvändigt för brottsbekämpningen. Säkerhetspolisen hänvisar bl.a. till vad chefen för säkerhetstjänsten i Storbritannien har uttryckt, nämligen att de står inför ett flerdimensionellt hot som snabbt utvecklas i en skala och takt som aldrig tidigare skådats. Enligt Säkerhetspolisen är detta uttalande giltigt även för svensk del. Rädda Barnen och Ecpat påpekar i remissvar datalagringens stora betydelse för att utreda sexualbrott mot barn.

Det var för nästan två och ett halvt år sedan, i december 2016, som EU-domstolen i en dom konstaterade att den svenska lagstiftningen om datalagring var oförenlig med EU-rätten. Domen innebar i Sverige snabbt negativa konsekvenser för de brottsbekämpande myndigheternas möjlighet att få del av datalagring från teleoperatörerna. Strax efter EU-domen efterlyste Säkerhetspolisens dåvarande chef Anders Thornberg snabba åtgärder för att den nationella säkerheten skulle kunna upprätthållas. Först nu har regeringen lagt lagförslag till riksdagen, och först den 1 oktober 2019 föreslås lagförslagen träda i kraft. Det är väldigt illa att det kommer att ha tagit nästan tre år från EU-domen tills att ny lagstiftning är på plats. Detta är regeringens ansvar.

Det är av största vikt att vi nu till slut får på plats en ny lagstiftning som är förenlig med EU-rätten och som teleoperatörerna har att följa. Moderaterna röstar för nu aktuella lagförslag, som innebär ett steg i rätt riktning. Vi har dock flera allvarliga invändningar mot dessa lagförslag. Vi utvecklar detta i det följande.

Det är en stor brist att regeringen i de aktuella lagförslagen inte föreslår en mer långtgående möjlighet till datalagring med koppling till nationell säkerhet, dvs. med avseende på Säkerhetspolisens verksamhet. Det öppnas i EU-domen från december 2016 uttryckligen upp för mer tillåtande nationella regler på detta område. Det framgår bl.a. av nu aktuella lagförslag, i vilka delar av domen citeras (s. 21). En sådan reglering är alltså inte i strid med EU-rätt. Trots det har regeringen valt att inte lägga fram en särskild reglering med koppling till nationell säkerhet. Det är en felbedömning som riskerar att få allvarliga konsekvenser. Att rättsläget inte är helt klarlagt är inte ett hinder för att få en svensk lagstiftning på plats. Att som regeringen gör – hänvisa till pågående mål i EU-domstolen – är att inta en väldigt defensiv hållning då det handlar om Sveriges förmåga att förebygga och avvärja terrorism.

Det ska framhållas att Säkerhetspolisen, Försvarmakten och Försvarets radioanstalt i sina remissvar angett att de anser att en mer omfattande lagringsskyldighet än vad utredningen har föreslagit skulle vara förenlig med EU-rätten, särskilt på området nationell säkerhet.

Mot denna bakgrund bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med lagförslag som ger mer långtgående möjligheter till datalagring med koppling till nationell säkerhet, dvs. med avseende på Säkerhetspolisens verksamhet. Detta är av stor vikt för att skydda Sveriges säkerhet och förebygga terrorism. Det är inte i strid med EU-rätten. Frågan måste beredas med högsta prioritet.

Vår uppfattning är vidare att den föreslagna lagstiftningen rent generellt är för snäv utifrån datalagringens stora betydelse för att upptäcka, förhindra, bekämpa, utreda och lagföra brott. De av regeringen föreslagna tidsgränserna är t.ex. snävt tilltagna med endast två månaders lagringstid för lokaliseringssuppgifter. Här ska nämnas att Åklagarmyndigheten och Tullverket särskilt poängterat att varje förkortning av lagringstiden innebär en motsvarande försämring för brottsbekämpningen. Därtill är bl.a. fast telefoni undantagen från datalagringen. Bland andra Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Ekobrottsmyndigheten anser att borttagandet av lagring gällande fast telefoni kommer att leda till negativa konsekvenser.

Frågan om datalagringens omfattning bör genomgå en ny översyn med målet att datalagringen ska utökas. Det svenska regelverket ska vara så långtgående som EU-rätten tillåter. Det ska igen framhållas att Säkerhetspolisen, Försvaret och Försvarets radioanstalt i sina remissvar angett att de anser att en mer omfattande lagringsskyldighet än vad utredningen föreslagit skulle vara förenlig med EU-rätten.

Ett problem vad gäller datalagring av mer praktiskt slag är att teleoperatörerna överlämnar de efterfrågade uppgifterna till de brottsbekämpande myndigheterna på olika sätt. I vissa fall överlämnas uppgifterna på ett sådant sätt att de brottsbekämpande myndigheterna får använda onödigt mycket tid för sin hantering av uppgifterna. Det rimliga är att uppgifterna levereras på ett enhetligt sätt och som innebär en enkel hantering för de brottsbekämpande myndigheterna.

Regeringen bör snarast säkerställa att ett särskilt format för överlämnande av datalagrade uppgifter från teleoperatörerna till de brottsbekämpande myndigheterna införs.

Johan Forssell (M)

Andreas Carlson (KD)

Ingemar Kihlström (KD)

Louise Meijer (M)

Josefin Malmqvist (M)